

Photo: Pixabay

ALERT PRAWNY

PRAWA PRACOWNICZE LEKARZY W CZASIE EPIDEMII

Z tego alertu dowiesz się:

- w jaki sposób stan epidemii wpływa na obowiązki lekarzy?
- kiedy lekarz może zostać poddany kwarantannie?
- jakie są prawa i obowiązki lekarza podczas kwarantanny?
- czy lekarz może powstrzymać się od pracy ze względu na epidemię?
- kto może skierować do pracy przy zwalczaniu epidemii?

WSTĘP

W stanie epidemii, trwającym w Polsce od dnia 20 marca 2020 roku, praca lekarzy jest szczególnie cenna i deficytowa. Zarówno lekarze zatrudnieni na **umowę o pracę** jak i na **kontrakty**, mogą liczyć na różne formy **ochrony prawnej** ich pracy, jak i liczyć się z **nowymi obowiązkami**, które mogą zostać na nich nałożone.

PODSTAWOWE OBOWIĄZKI I CZAS PRACY

W pierwszej kolejności należy pamiętać, że lekarza wiążą postanowienia umowy o pracę bądź umowy cywilnoprawnej, która została przez niego zawarta z podmiotem leczniczym. Sam fakt ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie epidemii, **nie spowodował automatycznej modyfikacji bądź zawieszenia tych umów**. W czasie stanu epidemii zatrudnieni lekarze są także chronieni normami prawa pracy.

Lekarz będący pracownikiem w rozumieniu kodeksu pracy ma obowiązek, jak każdy inny pracownik, zgodnie z art. 100 § 1 k.p. wykonywać pracę *sumiennie i starannie oraz stosować się do poleceń przełożonych*, które **dotyczą pracy**, jeżeli nie są one sprzeczne z przepisami prawa lub umową o pracę. Nieuzasadnione niewykonanie przez lekarza polecenia służbowego, także dotyczącego leczenia pacjenta, stanowi naruszenie obowiązku pracowniczego i tym samym uzasadnia wypowiedzenie umowy o pracę¹.

Polecenie służbowe **może dotyczyć także pracy w nadgodzinach**, jednakże łączny czas pracy **nie może naruszyć co najmniej 11 godzin nieprzerwanego odpoczynku**. Jest to obowiązkowy, minimalny odpoczynek dobowy². Zatrudniony lekarz, nawet za swoją zgodą, nie mógłby być pozbawiony 11 godzin odpoczynku od pracy na dobę³.

Łączny czas nadgodzin zgodnie z art. 151 § 3 kodeksu pracy powinien wynosić maksymalnie 150 nadgodzin w ciągu roku, ten limit jest jednak często wyłączany przez tzw. klauzulę opt-out⁴ dopuszczoną w art. 96 ust. 1 ustawy o działalności leczniczej.

Lekarz zatrudniony na umowie o wykonywanie świadczeń zdrowotnych bądź na inaczej nazwanej umowie cywilnoprawnej jest w odmiennej sytuacji – zgodnie z prawem nie znajduje się w stosunku podległości, nie ma nad sobą „przełożonych”, stąd nie wiążą go polecenia kierowane przed dyrekcję, o ile sam nie zastrzegł ich przestrzegania w zawartej przez siebie umowie. Przy zawieraniu umów należy zwrócić szczególną uwagę na podstawy kar umownych, które zwykle znajdują się w umowach, a także podstawy do rozwiązania umowy.

Niezależnie od formy prawnej zatrudnienia, zgodnie z art. 38 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry⁵, lekarz ma prawo odmówić leczenia z ważnych powodów – a ważnym powodem jest m.in. poważne zmęczenie lekarza.

CZY LEKARZ MOŻE POWSTRZYMAĆ SIĘ OD PRACY ZE WZGLĘDU NA EPIDEMIEJ?

W przeciwieństwie do pracowników innych branż, pracownicy opieki zdrowotnej nie mogą skorzystać z dobrodziejstwa art. 210 kodeksu pracy, który pozwala na powstrzymanie się od wykonywania pracy ze względu na zagrożenie dla zdrowia. Fakt ekspozycji na możliwość zakażenia koronawirusem podczas pracy z pacjentami nie stanowi przesłanki dla powstrzymania się lekarza od pracy ze względu na art. 210 § 5, który wyłącza to uprawnienie względem pracowników obowiązanych do ratowania życia ludzkiego.

LEKARZ PODDANY KWARANTANNIE – PO PRZEKROCZENIU GRANIC

Lekarz, który wraca z zagranicy, zostanie **poddany kwarantannie z mocy prawa** na takich samych warunkach, jak każdy inny obywatel – zarówno Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020

¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2011 r., sygn. akt I PK 152/10

² Art. 132 § 1 kodeksu pracy, art. 97 § 1 ustawy o działalności leczniczej

³ Jedynie czas dyżuru stanowi uzasadnienie przesunięcia momentu rozpoczęcia korzystania z odpoczynku na następną dobę.

⁴ Szerzej: art. 95-96 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 295).

⁵ Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 514).

roku⁶, jak i najnowsze Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 roku⁷, które zastąpiło poprzednie przepisy o obowiązkowej kwarantannie, nie przewidują wyjątku od kwarantanny dla lekarzy.

Obowiązkowa kwarantanna trwa 14 dni licząc od dnia następnego po przekroczeniu granicy.

Więcej o obowiązkowej kwarantannie po przekroczeniu granicy pisaliśmy w alercie:

https://www.filipiakbabcz.com/assets/files/ALERT_OBOWI%C4%84ZKOWA%20KWARANTANNA%20PACOWNIKA.pdf

Szansę na skrócenie kwarantanny wprowadza § 2 ust. 10 wspomnianego już Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 roku. Zgodnie z przytoczonym przepisem, państwowy inspektor sanitarny (czyli inspektor powiatowy, wojewódzki lub graniczny) może „w uzasadnionych przypadkach” zdecydować o **skróceniu kwarantanny lub zwolnieniu od jej odbycia**.

Więcej na temat Państwowej Inspekcji Sanitarnej w alercie:

<https://www.filipiakbabcz.com/assets/files/alert%20kwarantanna.pdf>

LEKARZ PODDANY KWARANTANNIE – DECYZJĄ SANEPIDU

Lekarze, którzy z powodu styczności z czynnikami ryzyka są podejrzani o możliwość zakażenia wirusem SARS-CoV-2, mogą zostać poddani kwarantannie **decyzją administracyjną** organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Decyzja jest natychmiast wykonalna, co oznacza, że można się od niej odwołać, lecz należy się do niej stosować aż do rozpatrzenia odwołania.

Kwarantanna polega na **odosobnieniu osoby zdrowej**, która była narażona na zakażenie chorobą zakaźną. Nie jest ona hospitalizowana. Kwarantanna odbywa się w **wyznaczonym miejscu**, co do zasady bez możliwości zmiany miejsca kwarantanny w jej trakcie. § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 roku doprecyzował zasady tzw. **kwarantanny domowej**, która będzie preferowaną formą kwarantanny.

Na podstawie art. 15zzzn ust. 1 nowelizacji specustawy z dnia 31 marca 2020 roku,⁸ za naruszenie obowiązku kwarantanny (np. poprzez opuszczenie lokalu będącym miejscem kwarantanny) grozi kara administracyjna do 30.000,00 złotych. Wskazanej kary nie należy mylić z grzywnami. Do nakładania kary administracyjnej za naruszenie kwarantanny uprawnieni są **państwowi inspektorzy sanitarni**, natomiast Policja może jedynie przekazywać im swoje ustalenia w tej kwestii. Odwołanie składa się do organów wyższego stopnia – jeżeli organem nakładającym karę był państwowy powiatowy inspektor sanitarny, to odwołanie należy złożyć za jego pośrednictwem do państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego. Kara nie zawsze musi być nakładana w maksymalnej wysokości – powinna być miarkowana zgodnie z zasadami art. 189d k.p.a.⁹

⁶ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. poz. 491 z późn. zm.).

⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz. U. poz. 566)

⁸ Ustawa z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2020.568)

⁹ Wymierzając administracyjną karę pieniężną, organ administracji publicznej bierze pod uwagę:

1) wagę i okoliczności naruszenia prawa, w szczególności potrzebę ochrony życia lub zdrowia, ochrony mienia w znacznych rozmiarach lub ochrony ważnego interesu publicznego lub wyjątkowo ważnego interesu strony oraz czas trwania tego naruszenia;

CZY PRACODAWCA MOŻE ZLECIĆ LEKARZOWI PRACĘ PODCZAS KWARANTANNY?

Nie. Pracownikowi podczas kwarantanny przysługuje wynagrodzenie chorobowe z tytułu niezdolności do pracy lub zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy. Jeżeli wnioskuje o przyznanie wynagrodzenia bądź zasiłku, pracodawca nie może zlecać pracownikowi zadań pracowniczych.

Jeżeli pracownik chce podjąć pracę w czasie kwarantanny, może to być **wyłącznie praca zdalna**¹⁰. Lekarz w czasie swojej kwarantanny musi przebywać w odosobnieniu, nie może zostać wezwany do placówki podmiotu leczniczego ani przyjmować pacjentów w miejscu kwarantanny. Również osoba zatrudniona na umowę cywilnoprawną nie może w czasie kwarantanny realizować czynności wymagających opuszczenia miejsca kwarantanny bądź kontaktu z innymi osobami, niż domownicy.

CZY INNY LEKARZ MOŻE SKRÓCIĆ MOJĄ KWARANTANNĘ?

Nie. Prawo do skrócenia kwarantanny posiadają tylko organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w drodze decyzji administracyjnej.¹¹

SKIEROWANIE DO PRACY PRZY ZWALCZANIU EPIDEMII

Ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi stwarza możliwość – dotychczas nierealizowaną – **skierowania do pracy przy zwalczaniu epidemii**¹². Grupy osób, które ustawodawca wymienia jako potencjalnie „powołanych” do pracy, to:

- pracownicy podmiotów leczniczych,
- osoby wykonujące zawody medyczne,
- osoby, z którymi podpisano umowy na wykonywanie świadczeń zdrowotnych.

Nie ma wątpliwości, że do tych kategorii zaliczają się zarówno lekarze zatrudnieni na umowę o pracę, jak i lekarze zatrudnieni na tzw. kontrakt. Możliwość powołania do pracy dotyczy lekarzy wszystkich specjalizacji, także rezydentów i stażystów, a także np. lekarzy dentyków, ratowników medycznych, pielęgniarek, felczerów.

Więcej o instytucji skierowania do pracy przy zwalczaniu epidemii pisaliśmy w opinii dla Wielkopolskiej Izby Lekarskiej: <https://wil.org.pl/wp-content/uploads/Skierowanie-do-pracy-przy-zwalczaniu-epidemii---poradnik-dla-lekarza.pdf>

CZY PRACODAWCA MOŻE SKIEROWAĆ LEKARZA DO PRACY PRZY ZWALCZANIU EPIDEMII?

---

2) częstotliwość niedopełnienia w przeszłości obowiązku albo naruszania zakazu tego samego rodzaju co niedopełnienie obowiązku albo naruszenie zakazu, w następstwie którego ma być nałożona kara;

3) uprzednie ukaranie za to samo zachowanie za przestępstwo, przestępstwo skarbowe, wykroczenie lub wykroczenie skarbowe;

4) stopień przyczynienia się strony, na którą jest nakładana administracyjna kara pieniężna, do powstania naruszenia prawa;

5) działania podjęte przez stronę dobrowolnie w celu uniknięcia skutków naruszenia prawa;

6) wysokość korzyści, którą strona osiągnęła, lub straty, której uniknęła;

7) w przypadku osoby fizycznej - warunki osobiste strony, na którą administracyjna kara pieniężna jest nakładana.

¹⁰ <https://www.gov.pl/web/koronawirus/pytania-i-odpowiedzi>

¹¹ § 2 ust. 10 wspomnianego już Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 roku w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz. U. poz. 566)

¹² Art. 47 Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1239 z późn. zm.).

Nie, pracodawca nie ma takich kompetencji na gruncie art. 47 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Skierowanie do pracy przy zwalczaniu epidemii następuje w drodze decyzji, którą wydaje **wojewoda**, a jeżeli skierowanie ma dotyczyć miejsca położonego w innym województwie, niż miejsce pobytu lub miejsce zatrudnienia osoby kierowanej do pracy, **Minister Zdrowia**, zgodnie z art. 47 ust. 2 i 4 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.

Decyzja o skierowaniu do pracy przy zwalczaniu epidemii może być skierowana **wyłącznie** do osób pomiędzy 18. a 60. rokiem życia, pod warunkiem, że nie są one w ciąży, nie wychowują dzieci w wieku do lat 14 (lub nie wychowują samotnie dzieci do lat 18), nie orzeczono u nich częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy, nie są inwalidami, nie mają orzeczonych chorób przewlekłych oraz nie są posłem bądź senatorem. Zgodnie z art. 47 ust. 3a u.z.z.z., wprowadzonym przez nowelizację z 31 marca 2020 roku, w przypadku gdy dziecko w wieku powyżej 14 lat jest wychowywane przez dwoje osób, którym przysługuje władza rodzicielska, do pracy przy zwalczaniu epidemii może zostać skierowana wyłącznie jedna z nich.

Decyzja o skierowaniu do pracy stwarza obowiązek pracy przez okres do 3 miesięcy we wskazanej placówce. Po nowelizacji, która weszła w życie dnia 1 kwietnia 2020 roku, decyzja może być przekazana **ustnie** oraz **nie wymaga uzasadnienia**¹³. Również nowelizacją obowiązującą od dnia 1 kwietnia 2020 roku wprowadzono do ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi art. 48a ust. 2, który ustanawia **karę pieniężną** w wysokości od 5000 zł do 30 000 zł za nieprzestrzeganie decyzji wojewody (lub Ministra Zdrowia) o skierowaniu do pracy przy zwalczaniu epidemii. Decyzję o karze pieniężnej doręcza się niezwłocznie, podlega ona natychmiastowemu wykonaniu z dniem jej doręczenia. Decyzja o nałożeniu kary może zostać zakwestionowana w odwołaniu do Ministra jeśli została nałożona przez wojewodę, albo za pomocą środka w postaci ponownego rozpatrzenia sprawy jeśli została wydana przez Ministra. Termin do złożenia środka odwoławczego to 14 dni od dnia doręczenia decyzji o nałożeniu kary.

W przypadku, gdy ze względu na niepodjęcie nakazanej decyzją pracy i nałożenie kary, wydana zostanie kolejna decyzja o skierowaniu do pracy może zostać ponownie nałożona kara pieniężna. Do takiej sytuacji odnosi się art. 48a ust. 5 ustawy o zwalczaniu zakażeń, który stanowi, że w przypadku ponownego popełnienia takiego samego czynu, o którym mowa w ust. 2 (czyli nie realizowania skierowania do pracy), wysokość kary pieniężnej:

- 1) jest nie niższa od wysokości kary pieniężnej wymierzonej poprzednio za takie naruszenie;
- 2) ustala się, dokonując powiększenia o 25% wysokości kary pieniężnej ustalonej zgodnie z pkt 1.

Więcej o skierowaniu do pracy w alercie: <https://www.filipiakbabcz.com/assets/files/nakaz-pracy-po-zmianach-z-dn.-02.04.2020.pdf>

ZOSTAŁEM SKIEROWANY DO PRACY PRZY ZWALCZANIU EPIDEMII. JAKIE MAM PRAWA?

Osoba skierowana do pracy przy zwalczaniu epidemii otrzymuje bezpłatny urlop od swojego dotychczasowego pracodawcy. Na podstawie art. 47 ust. 13 u.z.z.z. **z osobą skierowaną do pracy przy zwalczaniu epidemii nie może być rozwiązany dotychczasowy stosunek pracy** ani nie może być dokonane **wypowiedzenie umowy o pracę**, chyba że istnieje podstawa do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika.

¹³ Art. 47 ust. 6a Ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1239 z późn. zm.).

Wskazane wyżej ustawowe przywileje nie dotyczą osób zatrudnionych na umowy cywilnoprawne, których ewentualne wypowiedzenia dokonane w trakcie prac przy zwalczaniu epidemii będą rozpatrywane na zasadach ogólnych prawa cywilnego.

Wynagrodzenie, jakie będzie przysługiwać osobom skierowanym do pracy przy zwalczaniu epidemii, wyniesie **nie mniej niż 150% przeciętnego wynagrodzenia zasadniczego** przewidzianego na danym stanowisku pracy, jednocześnie **nie mniej, niż wynagrodzenie osoby skierowanej do pracy z poprzedniego miesiąca**.

Osobie skierowanej przysługuje również zwrot kosztów dojazdu i zakwaterowania, chyba że otrzyma je bezpłatnie.

ZAPEWNIAMY POMOC

Na wszelkie Państwa pytania dotyczące obowiązków i uprawnień pracodawcy w związku z epidemią COVID -19 odpowiedzą prawnicy FILIPIAK BABICZ LEGAL Spółka komandytowa z siedzibą w Poznaniu

adw. dr Lucyna Staniszevska
adwokat | starszy prawnik
l.staniszevska@filipiakbabicz.com
tel. +48 721 267 486

Piotr Kaźmierski
aplikant radcowski | prawnik
p.kazmierski@filipiakbabicz.com
tel. +48 61 222 43 80